

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวทางการสัมภาษณ์แบบลึก บริบทชุมชน

การเริ่มต้นสัมภาษณ์

- 1.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์และอธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
- 1.2 ขอให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและอย่างเต็มที่

การดำเนินการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

- 2.1 ชื่อ-นามสกุล
- 2.2 อายุ
- 2.3 ที่อยู่

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

- 1.1 หมู่บ้านนี้ก่อตั้งมานานแล้วหรือยัง ประมาณช่วงปีไหน
- 1.2 ใครเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาก่อตั้งหมู่บ้านนี้ มาจากไหน มีเชื้อสายอะไร
- 1.3 ชื่อหมู่บ้านมีความหมาย หรือที่มาอย่างไร

2. สภาพภูมิศาสตร์

2.1 สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นอย่างไร เช่น สภาพของป่าเขาเป็นอย่างไร มีสภาพของป่าไม้เหลืออยู่มากไหม อยู่บริเวณใด

2.2 แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้สอยกันอยู่ที่ไหน และใช้ทำอะไร (กินหรือทำการเกษตร) และเพียงพอตลอดทั้งปีหรือไม่

2.3 พื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมีลักษณะอย่างไร ชาวบ้านใช้ทำอะไร มีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองหรือไม่

2.4 พื้นที่สาธารณในหมู่บ้านมีหรือไม่ มีมากน้อยเพียงไร ชาวบ้านได้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวอย่างไร

2.5 ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่ ปริมาณน้ำฝนพอเพียง ต่อการทำมาหากินหรือไม่ สามารถทำนาหรือทำการอาชีพเกษตรอื่น ๆ ได้ตลอดทั้งปีหรือไม่

2.6 ในฤดูแล้ง แห้งแล้งมากน้อยเพียงใด และชาวบ้านมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

2.7 ถ้าเปรียบเทียบสภาพดินฟ้าอากาศ ระหว่างอดีตกับปัจจุบันแตกต่างกันอย่างไรและมันเปลี่ยนแปลงไป เพราะสาเหตุอะไร (ย้อนหลังไปประมาณ 10 – 20 ปี)

2.8 โครงสร้างพื้นฐานมีสภาพเป็นอย่างไร ถนนหนทางสะดวกหรือไม่ ไฟฟ้าน้ำประ
กามีหรือไม่

2.9 ถนน-ไฟฟ้า และน้ำประปา มีมากี่ปีแล้ว สมัยก่อนไม่มีสิ่งเหล่านี้อยู่กันอย่างไร

2.10 ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป
อย่างไร

2.11 ระบบการชลประทานในหมู่บ้านมีหรือไม่ ถ้าไม่มีชาวบ้านมีวิธีการแก้ปัญหาเรื่อง
น้ำอย่างไร

3. สภาพทางเศรษฐกิจ (ชุมชน และครอบครัว)

3.1 สภาพเศรษฐกิจของชุมชน

3.1.1 ด้านอาชีพของชุมชน

1) ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร มีวิธีการและขั้นตอนในการ
ดำเนินการอย่างไร

2) ทุนในการดำเนินการได้มาจากไหน ใช้มากหรือไม่ (ทุนส่วนตัวหรือกู้ยืม)

3.1.2 ด้านผลผลิต

1) ผลผลิตที่ชาวบ้านผลิตได้ บริโภคเอง หรือนำไปขาย

2) ถ้าขายนำไปขายที่ไหน ใครเป็นคนซื้อ ราคาเป็นอย่างไร คຸ້ມทุนใหม่

3) นอกจากผลิตเองแล้ว อาหารหรือสินค้าที่ใช้ในการบริโภคได้มาจากแหล่ง
ไหน และได้มาอย่างไร เช่น การแลกเปลี่ยน การหาเก็บจากแหล่งธรรมชาติ (เก็บของป่า จับสัตว์น้ำ
จุดหนองไม้ เป็นต้น)

4) นอกจากการทำมาหากินในหมู่บ้านแล้ว มีคนในหมู่บ้านออกไปทำงาน
นอกหมู่บ้าน เช่น ตามเมืองใหญ่ ๆ บ้างหรือไม่ ถ้า มีมากน้อยเพียงไร ออกไปทำงานช่วงไหนและ
ไปทำอะไร

5) การประกอบอาชีพของชาวบ้านในอดีต ประมาณ 30 ปีก่อน กับปัจจุบัน
เปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าเปลี่ยน เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งในด้าน ทุน วิธีการผลิต และการ
แลกเปลี่ยนหรือการขายผลผลิต เป็นต้น

3.1.3 ด้านรายรับรายจ่าย และหนี้สินของชุมชน

1) รายได้ของชาวบ้าน เพียงพอต่อการใช้จ่ายหรือไม่

2) ถ้าไม่พอทำอะไร ถ้ากู้ยืม กຸ້ຍืมมาจากไหน

3.2 สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

3.2.1 ด้านอาชีพของครอบครัว

- 1) ครอบครัวของท่านประกอบอาชีพหลักอะไร มีขั้นตอน/กรรมวิธีทำอย่างไร
- 2) ปัจจัยในการผลิตมีอะไรบ้าง/ได้มาจากไหน
- 3) ที่ดิน/ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการผลิต /เช่าหรือเป็นของตัวเอง
- 4) ทุนที่เป็นตัวเงิน เงินทุน/แหล่งเงินทุน/วิธีการได้มาก
- 5) แรงงาน/เอามาจากไหน
- 6) พันธุ์พืช/สัตว์ ชนิดของพันธุ์
- 7) แหล่งพันธุ์ มาจากไหน
- 8) เครื่องจักร/เครื่องกล ได้มาจากไหน
- 9) ปุ๋ย แหล่งปุ๋ย/ชนิดมาจากไหน/ได้มาอย่างไร
- 10) สารเคมี ได้มาจากไหน/แนวโน้มว่าจะใช้เยอะไหม
- 11) ความรู้และวิธีการผลิต/มีอยู่เดิม/หรือเอามาจากแหล่งอื่น ๆ

3.2.2 ผลผลิต

- 1) จำนวนผลผลิตที่ได้มากน้อยแค่ไหน/พื้นที่/ปี/เดือน
- 2) เอาไปขายหรือบริโภค/ขายที่ไหน/ตลาดอยู่ไหน
- 3) ผลิตแล้วกำไร หรือขาดทุน คumm ไหม/ถ้าขาดทุนทำอย่างไร

3.2.3 ปัญหาในการประกอบอาชีพ

- 1) มีปัญหาอะไรบ้างในการประกอบอาชีพ เช่น ปัญหาเรื่องทุน ที่ดิน แรงงาน สภาพดินฟ้าอากาศ
- 2) ในรอบ 4 – 5 ปี ที่ผ่านมาสภาพดินฟ้าอากาศ เป็นอย่างไร/มีภัยธรรมชาติ/ฝนตก ฝนแล้งหรือเปล่า
- 3) สภาพพื้นที่การผลิต การเพาะปลูก แล้งหรือไม่แล้ง

3.2.4 อาชีพเสริม

- 1) ครอบครัวของท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่ ถ้ามีทำอะไร
- 2) อาชีพเสริมช่วยครอบครัวได้มากน้อยแค่ไหน

3.2.5 ด้านรายรับ รายจ่าย

- 1) แหล่งที่มาของรายได้หลักของครัวเรือนมาจากไหน มีรายได้เท่าไรต่อปีต่อเดือน
- 2) ครัวเรือนของท่านมีรายจ่ายอะไรบ้าง/เดือน/ปี จ่ายเท่าไร เช่น ค่าอุปโภคบริโภค
- 3) รายได้พอกับรายจ่ายไหม/ถ้าไม่พอทำอย่างไร

3.2.6 ด้านหนี้สิน

- 1) ปัจจุบันครัวเรือนท่านมีหนี้สินหรือไม่/ถ้ามีแหล่งเงินกู้จากใคร/เสียอัตราดอกเบี้ยเท่าไร
- 2) มีวิธีการใช้หนี้อย่างไร
- 3) ครัวเรือนมีการออมไหม/ออมอย่างไร

4. สภาพทางสังคมและการเมืองการปกครอง

4.1 ความสัมพันธ์ทางสังคม ชนชั้นทางสังคม ระบบเครือญาติ การรวมกลุ่มทางสังคม

- 1) ชาวบ้านในท้องถิ่นมีฐานะแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ ดูจากอะไร ในปัจจุบันมีสภาพแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร เพราะเหตุใด
- 2) ชาวบ้านในท้องถิ่นนี้มีการนับถือญาติกันอย่างไร อะไรที่ทำให้คนนับถือกันเป็นญาติ (เช่น การแต่งงาน การอยู่ใกล้ชิด การพึ่งพาอาศัยกัน)
- 3) เวลามีการมีงานทั้งงานส่วนตัวและงานส่วนรวม ชาวบ้านเขาช่วยเหลือกันหรือไม่ เช่น การลงแขก การช่วยงานบุญต่าง ๆ เป็นต้น
- 4) ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันทำกิจการงานต่าง ๆ ของท้องถิ่นหรือไม่ (เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น) การรวมกลุ่มดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไรและใครเป็นคนชักชวนให้มีการรวมกลุ่มกัน
- 5) กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนมีอะไรบ้าง ผลของการรวมกลุ่มกันเป็นอย่างไร มีกิจกรรมใดบ้าง เข้มแข็งไหม ดูจากอะไร
- 6) ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้านในหมู่บ้านอื่นหรือไม่ ถ้ามีทำอะไร เช่น การทำบุญประเพณี การติดต่อค้าขาย เป็นต้น
- 7) การอพยพโยกย้ายของคนในหมู่บ้าน ทั้งอพยพมาทำมาหากินโยกย้ายออกไปมีมากน้อยเพียงไร ถ้ามีการอพยพดังกล่าวเกิดจากสาเหตุใดเป็นสำคัญ
- 8) เวลามีปัญหาหรือเรื่องราวเดือดร้อน ชาวบ้านเขาร่วมมือกันหรือช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน หรือไม่
- 9) คนในท้องถิ่นมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยไหม แล้วมีวิธีการจัดการอย่างไร ผู้นำหมู่บ้านหรืออาวุโสมีบทบาทอย่างไร สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ หรือพึ่งพาเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 10) หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลภายนอกท้องถิ่น เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านหรือพัฒนาหมู่บ้าน มากน้อยเพียงไร (เช่น เกษตรกรตำบล พัฒนาการอำเภอ เจ้าหน้าที่ ธกส. เป็นต้น) ทำอะไรร่วมกับชาวบ้านบ้างหรือไม่ เราพึงพอใจหรือไม่เพราะเหตุใด

4.2 สถาบันทางสังคม (ศาสนา การศึกษา การสาธารณสุข) (เปรียบเทียบกับอดีตกับปัจจุบัน)

1) วัดที่หมู่บ้านมีชาวไปทำบุญมากไหม ทำในโอกาสใดบ้างและนอกจากการไปทำบุญแล้ว ชาวบ้านที่ไปวัดเขาทำอะไรกันอีกบ้าง เช่น ประชุมปรึกษาหารือกันพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

2) ชาวบ้านเคารพนับถือพระสงฆ์ที่วัดมากน้อยเพียงไร เพราะเหตุใด เวลาทางวัดขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้ช่วยทำงานต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือดีหรือไม่

3) หมู่บ้านนี้เริ่มมีโรงเรียน (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) ตั้งแต่เมื่อไร ก่อตั้งได้อย่างไร ชาวบ้านมีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งโรงเรียนหรือไม่อย่างไร

4) ชาวบ้านกับครูในโรงเรียนมีการร่วมมือช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันมากน้อยเพียงไร ถ้ามีกิจกรรมที่ทำมีอะไรบ้าง

5) เวลาเจ็บป่วย ไปรักษากันที่ไหน ไปโรงพยาบาลหรือรักษากันเอง เพราะเหตุใด

4.3 วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

1) บุญประเพณีของท้องถิ่นที่ทำกันเป็นประจำทุกปีมีอะไรบ้างมีพิธีกรรมหรือทำกันอย่างไร ช่วงเวลาไหน เกิดความคิดหรือความเชื่ออย่างไร ท่านคิดอย่างไร

2) ความเชื่อศรัทธาสังสัคคีสิทธิ์ในหมู่บ้านที่สืบทอดกันมามีอะไรบ้าง และมีรายละเอียดอย่างไร

ภาคผนวก ข

รายชื่อทีมวิจัยชุมชน

รายชื่อทีมวิจัยชุมชน ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

1. นาง ดวงเดือน หน่อตรง	24 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
2. นาง บุญธรรม มะนะกิจ	45 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
3. นาง ทอง ใจภักดี	44 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
4. นาง ปาย แสนชมภู	29 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
5. นางบุญลือ เหล่าแก้วกล่อง	45/1 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
6. นาง มารินทร์ แก้วเกตุการณ์	31 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
7. นาง มณเฑียร พรหมไธสงค์	43 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
8. นาย ชาญชัย พรหมไธสงค์	44/1 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
9. นาง อ็อค รุจน์ทองวันทร์	78 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
10. นาง สมบัติ ข้าเดช	37 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
11. นาง สอด สดุดี	29/1 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
12. นางเกสร บุญจันนัน	28 หมู่ 4 ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

ภาคผนวก ค
รายชื่อคณะผู้วิจัย

รายชื่อคณะผู้วิจัย

1. ผศ.ดร.ไชยรัตน์ ปราณี (หัวหน้าโครงการวิจัย)	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. นาย ภาณุพงษ์ คงจันทร์	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3. นาย มงคล จันทร์ภิบาล	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. นาย มงคล ศัลยกุล	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์